

Claudi Lorenzale, pintor, i la seva estada a la Conca de Barberà

Ramon Ribera i Gassol

Claudi Lorenzale, pintor, i la seva estada a la Conca de Barberà

Ramon Ribera i Gassol

riberagassol@yahoo.es

Raval de Lleida, 1 2n

43430 Vimbodí

Resum: Estudi de les obres realitzades pel pintor barceloní Claudi Lorenzale en una breu estada a la Conca de Barberà, concretament al monestir de Poblet i a Solivella durant el segle XIX.

Paraules clau: Lorenzale, pintor, Romanticisme, monestir de Poblet, Solivella

Abstract: Study of the realized works by barcelonan painter Claudi Lorenzale in a short stay in Conca de Barberà, concretly at monastery of Poblet and Solivella during the nineteenth century.

Keywords: Lorenzale, painter, Romanticism, monastery of Poblet, Solivella

Introducció

Erudits, intel·lectuals, artistes, etc. en el segle XIX, visitaren, feren estudis, pintaren, els edificis civils i eclesiàstics en ruïnes i abandonats, sobretot a partir de la desamortització de Mendizábal. Però, tant per l'interès de salvaguardar el patrimoni, com pel simple fet d'endur-se alguna cosa del lloc visitat com un record, tots els edificis sofriren un seguit d'espoliacions per part dels seus visitants.

Notes biogràfiques

Claudi Lorenzale i Sugrañes (Barcelona, 1814-1889), estudià a l'Escola de la Llotja de Barcelona, una formació que va completar amb diversos viatges a terres italianes. L'any 1841 obrí una acadèmia de dibuix i pintura a Barcelona. El mateix any fou nomenat tinent director supernumerari de la referida Llotja, a més d'acadèmic de la Reial Acadèmia de Belles Arts de San Fernando de Madrid. En la seva producció pictòrica va cultivar diversos gèneres: retrat, religió, mitologia i història. En aquesta darrera temàtica, destaquem el quadre reivindicatiu dels orígens de Catalunya: «La creació de l'escut del Comtat de Barcelona» (1843-1844), conservat a la Reial Acadèmia de Belles Arts de Sant Jordi de Barcelona. Juntament amb els pintors Pelegrí Clavé, Francesc Cerdà, Pau Milà i Fontanals i Joaquim Espalter difongué a Catalunya la pintura anomenada «natzarena o purista». L'ideari estètic d'aquest moviment consistia en un retorn o redescobriments de la pintura dels italians del primer Renaixement. Dotaven les seves pintures d'un profund sentiment medievalista, religiós i moral, en l'ambient del Romanticisme.

Lorenzale, juntament amb d'altres persones, realitzà una visita turisticocultural pel Camp de Tarragona (monestir de Santes Creus i Tarragona) i la Conca de Barberà, on féu estada al monestir de Poblet i a Solivella.

Poblet

La visita que féu Lorenzale a Poblet està estretament vinculada amb la figura de l'arquitecte Elies Rogent i Amat (1821-1897), amb qui l'unia una amistat d'anys, que després es veié reforçada per vincle familiar, en casar-se Claudi Lorenzale amb la seva germana Maria. Aquest arquitecte havia visitat en diverses ocasions el cenobi cistercenc, en època d'estudiant i com a professor de l'Escola d'Arquitectura de Barcelona.

El viatge, realitzat el 1845, fou organitzat per Lorenzale i Oriol Mestres Esplugas; s'hi afegí Pau Masferrer i l'esmentat Elies Rogent. En paraules d'aquest últim en les seves *Memòries, viatges i lliçons*:

[...] *Encontramos algunos restos de los preclaros príncipes en ellas sepultados que, clasificados y numerados los envolvimos en un pañuelo donde se conservaron por espacio de 39 años en poder del después mi hermano político Lorenzale quien, conociendo las aficiones arqueológicas de mi hijo José, se los regaló acompañando una acta firmada por Lorenzale, Mestres y por mí donde consta, todo que no pudo firmarla Don Pabo Masferrer porque había fallecido [...]*

Claudi Lorenzale rebé com a regal per part de Rogent dues figuretes d'alabastre procedents de les tombes reials. Les havia recollit durant la seva primera estada al monestir l'any 1841. Amb la mort del pintor tornarien a ésser de la seva propietat. Així les descriu: «[...] *Cuando Pifarrer visitó por primera vez el monasterio en 1839 aun pudo ver lo que fueron los Panteones Reales como también yo lo ví en 1841 y 1845. Añadiré que guardo dos estatuitas de alabastro en traje monacal que formaban parte de las sepulturas reales [...]*». Aquests fragments escultòrics l'any 1933 foren retornats al monestir.

També posseïen, i encara les conserven la família, algunes rajoles amb els característics escuts abacials.

D'aquella breu estada a Poblet, que tinguem documentats, el pintor en va realitzar tres dibuixos conservats al Gabinet de Dibuixos i gravats del Museu Nacional d'Art de Catalunya:

Vista de la capella de la Verge, Sant Miquel i Sant Jordi

Llapis i sèpia sobre paper. 25 x 44 cm.

Signat «CL» a l'angle inferior dret, al damunt hi ha la inscripció: «Poblet» i la data: «1845».

Núm. inv. MNAC/GDG 7110-D.

Es tracta de la capella que féu construir el rei Alfons el Magnànim, sota l'abaciat de l'abat Conill. Es troba situada al costat de l'anomenada Porta

Vista de la capella de la Verge, Sant Miquel i Sant Jordi. Monestir de Poblet. (Foto: MNAC. Calveras/Mérida/ Sagristá.)

Daurada. El pintor mostra la figura d'un home amb barret que subjecta un objecte amb la mà dreta i entra dins de la capella.

Vista de la façana de l'església i de la porta reial
(fig. 2)

Llapis i sèpia sobre paper. 36,6 x 26,2 cm.

Signat «CL» a l'angle inferior dret, a la part lateral esquerra hi ha la inscripció: «Poblet» i la data: «1845». Núm. inv.: MNAC/GDG 7111-D.

Ens ofereix una àmplia perspectiva de tota la façana principal del conjunt monàstic, format per la façana de l'església, al darrere es veu la part superior del temple i, a continuació, la porta reial, al darrere de la qual sobresurt el palau del rei Martí I l'Humà, seguidament part de la muralla i d'altres construccions.

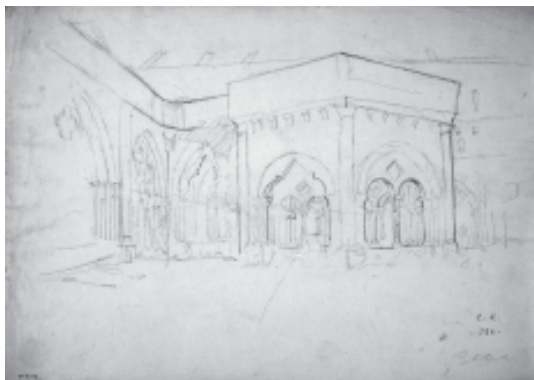
Vista de la façana de l'església i de la porta reial. Monestir de Poblet.
(Foto: MNAC. Calveras/Mérida/Sagristá.)

Vista del claustre amb el templet del lavabo o sortidor (fig. 3)

Llapis sobre paper. 26,2 x 36,5 cm.

Signat «CL» a l'angle inferior dret, a sota hi ha la inscripció: «Poblet».

Núm. inv.: MNAC/GDG 7112-D.

Vista del claustre amb el templet del lavabo o sortidor. Monestir de Poblet.
(Foto: MNAC. Calveras/Mérida/Sagrístá.)

Solivella

El mateix Elies Rogent també comenta que en aquest viatge, a més, visitaren la població de Solivella:

[...] Después de haber estado tres días en Poblet, resolvimos visitar Solivella de Caralt, donde había un castillo medioeval, muy importante por su situación, sus murallas almenadas, su patio central y escalera grandiosa y el salón de honor con una chimenea característica de las casas nobiliarias catalanas [...]

D'aquella visita, que tinguem documentat, Lorenzale també n'ha deixat tres testimonis pictòrics, dues pintures i un dibuix:

Vista del pati del Castell (fig 4)

Llapis plom sobre paper. 10 x 16 cm

En la part inferior central hi ha la inscripció «Patio del castillo de Solivella de Caralt»

Col·lecció particular

Vista del pati del castell de Solivella

Dibuix que es troba inserit dins de l'anomenat «Quaderns d'Apunts de Catalunya i Aragó». En el llibre *Els castells Catalans* trobem la següent descripció sobre el pati: «[...] En entrar, es troba un pati quadrat, al mig del qual hi ha la cisterna. És un monument de pedra piramidal, encimerat per l'estàtua de Sant Jordi amb el drac vençut. En la peanya, dos àngels esculpits, sostenint les armes nobiliàries dels Llorac [...]» (p. 360) (fig. 5).

Vista del pati del castell de Solivella entorn l'any 1880. (Foto: Heribert Mariezcurrena, publicada a l'Àlbum Pintoresc i Monumental)

Vista del pati del castell (fig. 6)

Oli sobre tela. 39,5 x 49 cm.

1849?

Signat «CL» a l'angle inferior esquerre.

Vista del pati del castell de
Solivella

Lorenzale l'exposà l'any 1849 a l'Exposició anual que organitzava l'Associació d'Amics de les Belles Arts (Barcelona), tenia el núm. de catàleg 87 i constava com a «*Interior del castillo de Solivella de Queralt*».

Fou exposat en l'exposició «Un siglo olvidado de pintura catalana. 1750-1850» al Palau de la Virreina de Barcelona el desembre de 1951.

Es tracta de la mateixa visió i perspectiva que la del dibuix, però en aquest cas el pintor hi escenifica una escena cortesana: un seguici que acompanya a una parella que descendeixen per l'escalinata. En el gran finestral que dona al pati hi ha una persona recolzada que observa l'escena. En un primer terme trobem la figura d'un home que mira cap a l'espectador. Als peus de l'escala hi ha dos servents amb dos cavalls. Al lateral esquerre també s'entreveuen unes persones.

Vista d'un carrer (fig. 7)

Oli sobre tela. 40 x 49 cm.

1848-1849?

Signat «CL» a l'angle inferior esquerre.

S'ha dit que podia tractar-se de la vista d'un carrer de la població italiana de Viterbo, però segons la documentació trobada per Glòria Ponsa, que documenta en la seva tesi de llicenciatura, diu que es tracta de la població de Solivella. Lorenzale l'exposà l'any 1849 a l'exposició anual que organitzava l'Associació d'Amics de les Belles Arts (Barcelona), tenia el núm. de catàleg 88 i constava com a «*Vista de una calle de Viterbo*».

Fou exposada en l'exposició «Un siglo olvidado de pintura catalana. 1750-1850», al Palau de la Virreina de Barcelona el desembre de 1951.

Volem suposar que Lorenzale fa el mateix que en l'anterior pintura, que hi dona una ambientació amb persones i animals. En aquest cas, en un primer terme trobem a dues dones que estan parlant i que van vestides a la manera italiana. Una d'elles duu un nen als braços i està situada en una escala d'una

Vista d'un carrer de Solivella

casa, en la qual també trobem un nen assegut amb un gos. L'altra subjecta un ase. Es veuen altres edificacions. Més enllà, però en el mateix carrer, hi ha un home assegut i una dona que du un gerro damunt del cap.

Bibliografia

- ALTISENT, Agustí. *Història de Poblet*. Abadia de Poblet, 1974.
- BASSEGODA NONELL, Joan. «Elies Rogent i el monestir de Poblet». *Poblet*, núm. 5, Germandat del Monestir de Santa Maria de Poblet, gener de 2003, p. 35-38.
- CIRICI PELLICER, Alexandre. «Los nazarenos catalanes y sus dibujos en el Museo de Arte Moderno». *Anales y Boletines de los Museos de Arte de Barcelona*, vol III. Barcelona, abril 1945, p. 59-93.
- DIVERSOS AUTORS. *Els castells catalans*, volum IV. Editor Rafael Dalmau, Barcelona, 1973, p. 355-364.
- DD.AA. *El Romanticisme a Catalunya*. Editorial Pòrtic, Barcelona, 1999.
- DD.AA. «La col·lecció somiada. Escultura medieval a les col·leccions catalanes». *Quaderns del Museu Frederic Marès*, núm. 7, Museu Frederic Marès, Barcelona, 2002.
- DD.AA. *Col·leccionistes, Col·leccions i Museus: Episodis de la història del Patrimoni artístic de Catalunya*. Universitat de Barcelona, 2007.
- PONSA FONTANALS, Glòria. *Claudio Lorenzale. Pintor* [Tesi de llicenciatura (UAB)]. Barcelona, 1974.
- RIBERA GASSOL, Ramon. «Un retaule inèdit del pintor Claudi Lorenzale. Una obra de maduresa». *Butlletí de la Reial Acadèmia Catalana de Belles Arts de Sant Jordi*. Barcelona, 2000, p. 153-156.
- . «Dos aportaciones a la producción pictórica del pintor Claudio Lorenzale». *Boletín del Museo e Instituto Camón Aznar*, núm. 86-87, Saragossa, 2001-2002, p. 229-232.
- ROGENT AMAT, Elies. *Memòries, viatges i lliçons*. Col·legi d'Aparelladors i Arquitectes Tècnics de Barcelona, Barcelona, 1990.

Recepció: Novembre 2011

Valoració: Dr. Joan Yeguas Gassó (MNAC)

Acceptació: Gener 2012